

Handläggare
Anders Håkansson
Telefon: 08-508 36 208

Till
Äldrenämnden
Den 13 december 2016

Remiss om Vision 2040 – Ett Stockholm för alla

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr 119-1401/2015

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar att remissen från kommunstyrelsen
”Vision 2040 – Ett Stockholm för alla” anses besvarad med
vad som sägs i äldreförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ann-Christine Hansson
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

”Vision 2040 – Ett Stockholm för alla” är den långsiktiga visionen för staden och utgår från den tidigare revideringen av vision 2030 och de långsiktiga mål som framgår av kommunfullmäktiges budget 2015. Visionen är nu, i likhet med budgeten, indelad i fyra huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

I framtagandet av det nya förslaget till vision har även underlag från den sociala hållbarhetskommissionen använts. En analys av den förväntade utvecklingen fram till år 2040 har gjorts liksom en genomgång av styrkor och svagheter med den tidigare visionen.

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till förslaget till Vision för Stockholm 2040 och anser att den kommer att kunna tillämpas som strategi för den samlade målstyrningen av Stockholms stad. Genom denna vision kommuniceras stadens långsiktiga inriktning på ett ändamålsenligt sätt både vad gäller stadens nämnder och bolagsstyrelser men också med externa aktörer. Visionen ger även en tydlig koppling till den långsiktiga visionen i budgetarbetet och uppföljningen under året.

Redan om något år kommer den förändrade ålderstrukturen i staden att innebära att fler äldre kommer att behöva insatser, särskilt under den senare delen av planperioden. Äldreförvaltningen anser att detta är en central fråga för äldreomsorgen och att en beskrivning i visionen av hur staden ska bemöta detta hade varit önskvärt. Det ökade vårdbehovet i kombination med framtida pensionsavgångar kommer kräva att stadens äldreomsorg upplevs som attraktiv för framtida arbetstagare. Även om äldreförvaltningen instämmer i beskrivningen av stadens roll som arbetsgivare så berörs inte detta ämne. Tillgången på arbetskraft kommer att vara avgörande för om målet att Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i ska kunna uppnås.

Bakgrund

Våren 2007 fattade kommunfullmäktige beslut om en långsiktig vision för ett Stockholm i världsklass år 2030. Visionen hade tagits fram i ett brett samarbete mellan förvaltningar och bolag inom staden under åren 2005-2007. Visionen innehöll följande tre övergripande teman för Stockholms utveckling.

- Mångsidig och upplevelserik
- Innovativ och växande
- Medborgarnas Stockholm

Utifrån ett uppdrag från kommunfullmäktige började stadsledningskontoret hösten 2012 att arbeta fram ett förslag till en reviderad

Vision 2030. Våren 2014 remitterades detta förslag till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Förslaget behandlades dock inte av kommunfullmäktige. I stadens budget för år 2015 angavs att stadens övergripande vision skulle revideras med utgångspunkt i det remitterade ärendet samt kommunfullmäktiges nya mål.

Kommunfullmäktige beslutade den 19 oktober 2015 att godkänna Vision 2040 – Ett Stockholm för alla. Detta beslut upphävdes dock av förvaltningsrätten i Stockholm i oktober 2016 med hänvisning till att ärendet inte har beretts i enlighet med kommunallagen. Förslaget till Vision 2040 har enligt denna dom inte remitterats som ett nytt ärende till stadens berörda nämnder, utan utgår från den tidigare revideringen av Vision 2030 och de långsiktiga mål som framgår av kommunfullmäktiges budget för 2015. Med anledning av detta remiteras Vision 2040 till samtliga förvaltningar och bolag.

Ärendet

”Vision 2040 – Ett Stockholm för alla” är den långsiktiga visionen för staden och utgår från den tidigare revideringen av vision 2030 och de långsiktiga mål som framgår av kommunfullmäktiges budget 2015. Visionen är nu, i likhet med budgeten, indelad i fyra huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

I framtagandet av det nya förslaget till vision har även underlag från den sociala hållbarhetskommissionen använts. En analys av den förväntade utvecklingen fram till år 2040 har gjorts liksom en genomgång av styrkor och svagheter med den tidigare visionen.

Ökade kunskaper om social hållbarhet

Ett stort antal av fullmäktiges mål för verksamhetsområdena speglar de politiska ambitionerna att skapa en mer jämlik och sammanhållen stad. Det pågående arbetet i stadsledningskontorets kommission för social hållbarhet är därmed särskilt prioriterat med tydliga kopplingar till den långsiktiga visionen och dess utmaningar. Kommission presenterade i juni 2015 en första rapport – Skillnadernas Stockholm – med syfte att ge en samlad bild av hur skillnader i livsvillkor i Stockholms stad har utvecklats över tid.

Rapporten behandlar fem områden: Välbefinnande och hälsa,

Uppväxtvillkor och utbildning, Arbete och försörjning, Boende och stadsmiljö samt Demokrati och trygghet.

För Stockholms stad som helhet visar rapporten på en positiv utveckling. Stockholmarna lever allt längre, sysselsättningen ökar och inkomsterna stiger. Men samtidigt har skillnaderna mellan grupper och stadsdelar vuxit och på vissa områden har utvecklingen gått åt fel håll. Boendesegregationen ökar liksom skillnaderna mellan olika gruppers hälsa, utbildning och anknytning till arbetsmarknaden. Rapporten har ökat kunskapen om ojämnligheter förutsättningar i staden och har varit ett viktigt underlag i framtaganden av förslaget till ny vision.

Förutsättningar för Stockholm år 2040

Förslaget till ny vision blickar fram mot år 2040. Sedan den nuvarande visionen togs fram under 2006 och 2007, har omvärlden förändrats och därmed också stadens långsiktiga förutsättningar. Det mest tydliga är befolkningstillväxten som har gått betydligt snabbare än beräknat. Stockholm kommer att vara en miljonstad redan år 2020 och inte år 2030, vilket det tidigare visionsarbetet utgick ifrån. År 2040 beräknas Stockholms stads befolkning vara kring 1 270 000 invånare, samtidigt som folkmängden i länet närmar sig tremiljonersstrecket. Det innebär en befolkningsökning på nära 700 000 i länet där staden står för knappt hälften av ökningen.

I stort sett alla åldersgrupper väntas öka under prognosperioden. Den demografiska utvecklingen innebär att behoven kommer att växla över tid. En snabb ökning av antalet barn i början av prognosperioden innebär ett ökat behov av förskolor och skolor. I början av 2020-talet kommer fler personer upp i 80-årsåldern och därmed förväntas efterfrågan på äldreomsorg och äldreboenden öka.

Den snabba befolkningstillväxten skapar stora utmaningar för att planera framtidens Stockholm och tillgodose alla de olika behov och önskemål som dagens och morgondagens invånare har. Målet är ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart Stockholm år 2040, som ger alla stockholmare chansen att växa.

Stadens service behöver anpassas till en växande befolkning men också utvecklas för att svara mot de behov som invånarna förväntas ha år 2040. Medarbetare med rätt kompetens behöver rekryteras till alla verksamheter som finansieras av staden. Fler bostäder och lokaler för offentlig service samt kommersiella lokaler kommer att behövas. Samtidigt behöver Stockholms blå och gröna värden

värnas och framkomligheten tryggas med en utbyggd kollektivtrafik och ett utbyggt gång- och cykelväg nät.

Viktiga utvecklingstendenser med utblick mot år 2040

Även omvärlden förändras. Påverkan från omvärlden ökar snabbt dels genom en ökande konkurrens om investeringar, kunskap och kapital, dels i form av ett snabbt ökande informationsflöde, digitalisering och influenser från omvärlden. Dessa allt snabbare förändringar behöver staden ha kunskap om och hela tiden anpassa sig till för att kunna ge medborgarna en så god service som möjligt.

Stockholm är en attraktiv stad i en innovativ och stark region där det finns goda möjligheter till utveckling för både invånare, företag och andra organisationer. Samtidigt är Stockholm en stad med ökande sociala och ekonomiska skillnader, både mellan stadsdelar och mellan olika befolkningsgrupper. Detta utgör en stor utmaning för Stockholm på flera sätt. Forskning visar hur växande sociala skillnader bidrar till ökad social oro och påverkar även välbefinnande och hälsa negativt. Genom att minska skillnader i livsvillkor kan välbefinnandet för alla stockholmare stärkas i ett växande Stockholm, samtidigt som konkurrenskraften stärks ytterligare.

Kompetensförsörjningsfrågor kommer alltmer i centrum och har starka kopplingar till en väl fungerande bostadsmarknad för alla. Konkurrenten om arbetskraft kommer med stor sannolikhet att öka på Stockholms arbetsmarknad. Att attrahera och behålla rätt kompetens är en framtidsfråga för stadens som arbetsgivare. En ny syn på vård- och serviceyrken är avgörande, likaså är det viktigt att höja statusen för de pedagogiska yrkena där rekryteringsbehovet är mycket stort.

Även om Stockholm har Sveriges största och mest välfungerande arbetsmarknad så finns en betydande matchningsproblematik med brist på vissa specialistkompetenser samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden. En tydlig svaghet på arbetsmarknaden är att utrikesföddas kompetens inte i tillräcklig omfattning tas till vara. Integration på arbetsmarknaden är en av de viktigaste frågorna för Stockholms utveckling och den framtida kompetensförsörjningen vilket kommer att bli särskilt viktigt aktuell under de närmaste åren med tanke på de stora grupper av nyanlända som kommit till Sverige.

Utbildning blir allt viktigare. De flesta elever och föräldrar i Stockholms stad är nöjda med sina skolor men med dagens

kompetenskrävande arbetsmarknad är det viktigt att fler slutför sin grund- och gymnasieutbildning. Stockholm har idag ett brett utbud av utbildningar på högskolenivå och stockholmarnas utbildningsnivå stiger kontinuerligt. För att Stockholm ska bli en världsledande kunskapsregion behöver samverkan mellan högre lärosäten, forskare, företag och offentlig verksamhet stärkas.

En viktig förutsättning för att behålla Stockholms konkurrenskraft ligger i förmågan att vara en attraktiv stad för företag att starta och utvecklas i. Servicen mot företagen behöver bli effektivare, mer tillgänglig och reglerna mer tydliga.

Den starka befolkningsökningen har medfört en ökad efterfrågan på bostäder. Stadens mål för bostadsbyggande har därför reviderats upp till 140 000 nya bostäder till år 2030. När staden ökar takten i bostadsbyggandet kommer det att innebära att stadsmiljöerna i stora delar av staden förändras och förtätas. Det kommer att kräva en löpande och strukturerad dialog med stockholmarna om varför det byggs och hur det bäst bör göras för att skapa hög livskvalitet för boende, en god stadsmiljö och en hållbar stadsutveckling. Det finns en stor samstämmighet om att Stockholm bör värna de kvaliteter som finns idag och arbeta för en levande stad även utanför den centrala staden. Det är viktigt att sträva efter stadsdelar med blandade funktioner som boende, arbetsplatser, skolor, handel och service men också att behovet av kommunalt finansierad service och trivsamma offentliga miljöer såsom parker, grönområden och idrottsytor tillgodoses.

Stockholms stad har en lång tradition av att minska sin miljöpåverkan och har sedan 1990 kunnat uppvisa en utsläppsminskning av växthusgaser med en fjärdedel. Staden har antagit ett mycket ambitiöst mål om att vara fossilbränslefritt år 2040. För att klara av detta behövs en mängd åtgärder och ett aktivt samarbete mellan privata och offentliga aktörer i Stockholmsregionen samt stockholmarna.

Erfarenheter av Vision 2030

I genomförandet av Vision 2030 framgår att det finns en rad erfarenheter av styrkor och svagheter med visionen och dess genomförande. Dessa erfarenheter har varit utgångspunkt för arbetet med ett förslag till ny vision.

Styrkor med vision 2030:

- Vision 2030 är, enligt medarbetarenkäten, mycket väl känd hos stadens medarbetare. Stora delar av organisationen ställer sig

positiv till att Stockholms stad har formulerat en långsiktig viljeinriktning för utvecklingen.

- Externa samarbetspartners uppskattar att staden har tagit fram en gemensam vision. En vanlig kritik är annars att kommuner saknar en samordnad hållning och att organisationerna är splittrade.
- Visionen har inordnats i stadens styrmodell genom att KF:s inriktningsmål med medellångt tidsperspektiv ska utgå från den långsiktiga målbilden. En lång rad styrdokument, som t.ex. översiktsplanen, har fått en tydlig koppling till kommunfullmäktiges långsiktiga ambitioner.
- Visionens struktur med gemensamma teman i stället för en indelning i traditionella politikområden ger förutsättningar för en samsyn och en sammanhållen inriktning. Risker är i annat fall att olika intressenter enbart tar till sig de delar som de är direkt berörda av och att stuprörsperspektivet inte motverkas på det sätt som avsetts.

Svagheter med vision 2030:

- Det har inte skett någon tillräckligt tydlig eller systematisk uppföljning av visionens genomförande, med undantag för vissa indikatorer och den samlade utvärdering som gjordes under 2013. Det blir därmed svårt att visa på konkreta resultat av stadens visionsarbete, åtminstone i ett kortare tidsperspektiv.
- Förvaltningen av stadens visionsarbete har varit otydlig. Stadsledningskontoret har genomfört ett omfattande internt kommunikationsarbete, men det har inte funnits en organisation för samordning och utveckling av själva insatserna. Risker med detta är att genomförandefrågorna enbart diskuteras internt inom förvaltningar och bolag eller inom mindre utvecklingsprojekt och att samordningsvinster inte tillvaratas.
- Visionens innehåll har delvis upplevts som inte tillräckligt stringent i förhållande till fullmäktiges mål och stadens styrdokument vilket har medfört en otydlighet i styrningen.

Samband med andra budgetuppdrag

Visionen har en central roll i stadens styrsystem och det finns därmed många samband till andra budgetuppdrag.

Kommunfullmäktiges mål ska på sikt ta sin utgångspunkt i visionens långsiktiga mål och många av stadens kompletterande styrdokument har en direkt eller indirekt koppling till visionen. I många fall kan styrdokumentet ses som en precisering av visionen inom ett specifikt tematiskt område.

Arbetet inom den sociala hållbarhetskommisionen har varit en viktig utgångspunkt för visionen med dess ambitioner att utjämna skillnader mellan stadsdelar och befolkningsgrupper.

Ytterstadsvisionerna (Vision Järva 2030, Vision Söderort 2030 och Vision Hässelby-Vällingby) har haft en betydelsefull roll för att utveckla respektive områden. I förslag till Vision 2040 utvecklas de områden som tidigare hanterats i de tre ytterstadsvisionerna, men utifrån ett samlat helhetsperspektiv för hela staden. Mot bakgrund av detta har stadsledningskontoret i samband med tertialrapport 2 för 2016 föreslagit att Vision 2040, beslut om kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm i budget 2015, social investeringsfond samt riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete ersätter nämnda ytterstadsvisioner.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 6 december 2016. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 7 december 2016. Ärendet anmäls för kännedom till rådet för funktionshinderfrågor den 8 december 2016.

Förvaltningens synpunkter och förslag

En övergripande vision behöver omprövas och revideras med jämna mellanrum för att den ska kännas tidsenlig och levande. Den ska kunna omfattas av alla som arbetar i Stockholms stad, var i organisationen man än har sitt uppdrag. Äldreförvaltningen ställer sig positiv till förslaget till Vision för Stockholm 2040 och anser att den kommer att kunna tillämpas som strategi för den samlade målstyrningen av Stockholms stad. Genom denna vision kommuniceras stadens långsiktiga inriktning på ett ändamålsenligt sätt både vad gäller stadens nämnder och bolagsstyrelser men också med externa aktörer.

I och med att samtliga stadens förvaltningar fått Vision 2040 på remiss har äldreförvaltningen gjort en övergripande bedömning av visionen som helhet och fokuserat på området äldreomsorgen. I och med det stora antalet remissinstanser bör flertalet områden i visionen täckas in.

Vision 2040 har samma uppbyggnad som stadens övergripande styrdokument och utgår från samma fyra inriktningsmål. Detta underlättar förståelsen för visionen men ger också större möjligheter att kunna följa upp visionen i framtiden. Det finns då en tydlig koppling till den långsiktiga visionen i budgetarbetet och uppföljningen under året.

Visionen är på en generell nivå för att ge en ram och övergripande riktning för det framtida arbetet. Det som står i avsnittet om äldreomsorg i Vision 2040 är följande:

Stockholm är en trygg stad att åldras i. Genom innovativa lösningar och ett äldreperspektiv i samhällsplaneringen skapas förutsättningar för ett självständigt liv även vid hög ålder vilket möjliggör för den som vill bo kvar hemma att göra det. Äldre som inte längre kan bo kvar hemma erbjuds trygga boenden med god boendemiljö, vällagad mat och stora möjligheter till utevistelse och andra aktiviteter.

Redan om något år kommer den förändrade ålderstrukturen i staden att innebära att fler äldre kommer att behöva insatser, särskilt under den senare delen av planperioden. Äldreförvaltningen anser att detta är en central fråga för äldreomsorgen och att en beskrivning i visionen av hur staden ska bemöta detta hade varit önskvärt. Det ökade vårdbehovet i kombination med framtida pensionsavgångar kommer kräva att stadens äldreomsorg upplevs som attraktiv för framtida arbetstagare. Även om äldreförvaltningen instämmer i beskrivningen av stadens roll som arbetsgivare så berörs inte detta ämne. Tillgången på arbetskraft kommer att vara avgörande för om målet att Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i ska kunna uppnås.

Äldreförvaltningen bedömer att det är viktigt att förvaltningar och bolag får ett tydligt uppdrag att utifrån sina respektive verksamheter och kompetenser kan medverka till att förverkliga Vision 2040.

Bilagor

Vision 2040 – Ett Stockholm för alla